

Elżbieta Korzeniowska

Wyzwania związane z edukacją zdrowotną pracowników i obiegiem informacji o programie prozdrowotnym w firmie

Zadanie finansowane ze środków
Narodowego Programu Zdrowia
na lata 2016-2020

INSTYTUT MEDYCYNY PRACY IM. PROF. J. NOFERA

Rodzaje wyzwań dla edukacji zdrowotnej w zakładzie pracy

- Specyfika świadomości zdrowotnej polskich pracowników.
- Profilowanie i organizowanie oddziaływań z uwzględnieniem zasad andragogiki.
- Uczenie w społeczności firmy i środowisku pracy.
- Nisko wykształceni jako ważna grupa adresatów oddziaływań edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia.

Specyfika świadomości zdrowotnej polskich pracowników

Postrzeganie przez pracowników determinant ich stanu zdrowia (w %)

Rodzaj przyczyny	Nisko wykształceni	Lepiej wykształceni
Geny, upływ czasu	61	37
Własny sposób postępowania	16	33

Źródło: E. Korzeniowska, Świadomość zdrowotna aktywnych zawodowo o niskim poziomie wykształcenia jako wyzwanie dla edukacji zdrowotnej, w: (red) I. Chrzanowska, B Jachimczak, Miejsce innego we współczesnych naukach o wychowaniu-wyzwania praktyki, Satori, Łódź, 2008

Specyfika świadomości zdrowotnej polskich pracowników (cd.)

Poczucie odpowiedzialności za stan własnego zdrowia u polskich pracowników

- 67% w ogóle lub tylko rzadko zastanawia nad tym, jak styl życia wpływa na ich zdrowie,
- 25% uważa, że sytuacja w jakiej żyje, uniemożliwia im dbanie o zdrowie,
- 47% twierdzi, że brakuje im wytrwałości we wprowadzaniu prozdrowotnych zmian w sposób życia.

Źródło: E. Korzeniowska, Sposoby myślenia i postępowania w sferze zdrowia starszych pracowników średnich i dużych firm, Medycyna Pracy 2004, 55 (2);129-138

Specyfika świadomości zdrowotnej polskich pracowników(cd.)

Samoocena wiedzy na temat tego, jak dbać o zdrowie i gotowość do jej rozwijania

Przekonanych o tym, że bardzo dobrze lub dobrze wiedzą, jak to robić jest :

- 79% pracowników z wyższym wykształceniem,
- 61% ze średnim,
- 40% z zasadniczym zawodowym,
- 29% z podstawowym (pełnym i niepełnym).

Chęć doskonalenia takiej wiedzy deklaruje **co trzeci** pracownik z co najwyżej zasadniczym zawodowym wykształceniem i **co drugi** z co najmniej średnim.

Źródło: E. Korzeniowska, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-przykład polski w: E. Korzeniowska, K. Puchalski, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-wyzwania dla edukacji zdrowotnej, Riga Stradins University, Lubliana, 2010

Specyfika świadomości zdrowotnej polskich pracowników (cd.)

Zainteresowanie nisko wykształconych polskich pracowników wpływem własnego sposobu postępowania na zdrowie

- 7% uważa się za osobę, którą temat zdrowia drażni, denerwuje,
- 45% na co dzień nie myśli o zdrowiu, nie zwraca uwagi, jak to co robi, na nie oddziałuje,
- 30% czasami dużo myśli o tym co szkodzi/sprzyja zdrowiu, ale potem zupełnie to lekceważy, nie przejmuje się tym,
- 18% sądzi, że jest osobą, która chętnie słucha co robić dla zdrowia , często zastanawia się jak zdrowiej żyć.

Źródło: Puchalski, Świadomość i zachowania zdrowotne pracowników o niskim poziomie wykształcenia, w: E. Korzeniowska, K. Puchalski, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie. Wyzwania dla edukacji zdrowotnej, Riga Stradins University, Lubliana, 2010

Preferowane przez nisko wykształconych pracowników tematy edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia

Dane w %

dotyczące zdrowego odżywiania	46
antynikotynowe	43
antyalkoholowe	36
popularyzujące badania profilaktyczne	31
informujące o prawach pacjenta	31
uczące, jak się mniej denerwować	29
zachęcające do stosowania się do zaleceń w chorobie	22
związane z dbaniem o środowisko	20
popularyzujące aktywność fizyczną	16
związane z dbaniem o zdrowie w czasie pracy	8
inne	1

Źródło: Puchalski, Świadomość i zachowania zdrowotne pracowników o niskim poziomie wykształcenia, w: E. Korzeniowska, K. Puchalski, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie. Wyzwania dla edukacji zdrowotnej, Riga Stradins University, Lubliana, 2010

O czym pamiętać edukując dorosłych?

1. Przekonania i postawy dorosłych są bardziej trwałe i trudniejsze do zmiany, co wynika z:
  - a) wchodzenia w proces uczenia z „bagażem” własnej wiedzy, opinii, przekonań i nawyków, co oznacza poddawanie przekazów wewnętrznej weryfikacji
  - b) krytycznego stosunku wobec autorytetów
  - c) doceniania własnej niezależności

Źródło: Minelli, M.J., Brecon D.J.(2009) Community Health Education, Settings, Roles, and Skills. Sudbury, USA: Jones and Bartlet Publishers

O czym pamiętać edukując dorosłych? (cd.)

2. Dorośli są otwarci na informacje, które w ich ocenie są im potrzebne, użyteczne czyli dostosowane do ich aktualnych potrzeb, problemów czy planów.

*Źródła: Minelli, M.J., Brecon D.J.(2009) Community Health Education, Settings, Roles, and Skills. Sudbury, USA: Jones and Bartlet Publishers
Wojnarowska, (2008), Edukacja zdrowotna, Warszawa, Wyd. Nauk. PWN*

O czym pamiętać edukując dorosłych? (cd.)

3. Należy kreować **poczucie skuteczności** u adresatów, czyli uczyć ich, **jak** wprowadzać prozdrowotne zmiany we własny styl życia.

*Źródła: Ostrowska, (1999), Styl życia a zdrowie, Wyd. IFIS PAN, Minelli, Brecon, (2009) Community Health Education, Settings, Roles, and Skills. Sudbury, USA: Jones and Bartlet Publishers.
Wojnarowska, (2008), Edukacja zdrowotna, Warszawa, Wyd. Nauk. PWN
Łuszczewska, (2004). Zmiana zachowań zdrowotnych. Dlaczego dobre chęci nie wystarczają? Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne*

O czym pamiętać edukując dorosłych? (cd.)

4. Rozpoznawać potrzeby edukacyjne, a następnie przekazywać treści, które nie przekraczają możliwości percepcyjnych adresatów (zachowywać równowagę pomiędzy tym co już wiedzą i potrafią, a stawianymi im wymaganiami).

Przebieg uczenia dzielić na etapy, wielokrotnie powtarzać informacje w pewnych odstępach czasu.

Uczyć przez modelowanie, czyli stwarzanie szans na obserwowanie i naśladowanie zachowań innych dorosłych w ich otoczeniu.

Źródła: tamże

Edukacja zdrowotna w społeczności firmy i środowisku pracy

- Tylko **mniej niż co dziesiąty** pracownik w Polsce oczekuje od swojego pracodawcy edukacji zdrowotnej w zakresie zdrowego stylu życia
- Co około drugi oczekuje: sponsorowania badań stanu zdrowia i leczenia oraz ponadoblogatoryjnej troski o bezpieczeństwo i wygodę na stanowisku pracy.
- Co około trzeci dofinansowania wypoczynku i szczepień ochronnych.
- Co około piąty ograniczenia stresu w pracy.

Źródło: E. Korzeniowska, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-przykład polski w: E. Korzeniowska, K. Puchalski, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-wyzwania dla edukacji zdrowotnej, Riga Stradins University, Lubliana, 2010

Preferencje pracowników o niskim poziomie wykształcenia dotyczące nadawców przekazów prozdrowotnych w poszczególnych krajach

Dane w %

Rodzaj	Hiszpania	Łotwa	Polska	Słowenia
Lekarz, pielęgniarka	42	35	49	44
Inny specjalista ds. zdrowia	51	27	48	40
Praktyk	31	31	23	43
Ekspert	17	37	28	33
Uzdrowiacz	17	17	9	19
Celebryta	10	27	12	6
Osoba duchowna	2	6	1	0
Ktoś inny	6	11	0	1
Nikt	6	11	10	2

Źródło: E. Korzeniowska, *Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-przykład polski w: E. Korzeniowska, K. Puchalski, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-wyzwania dla edukacji zdrowotnej, Riga Stradins University, Lubiana, 2010*

Preferowane źródła wiedzy i umiejętności w sferze zdrowia polskich pracowników

Rodzaj źródła	% nisko wykształconych	% lepiej wykształconych
TV, radio	74	81
ulotki, plakaty	56	58
indywidualna porada	55	68
artykuły w prasie	51	72
poradniki	44	66
festyny	40	47
konkursy, akcje	40	40
internet	37	76
warsztaty	37	53
wykłady	27	44

Źródło: E. Korzeniowska, *Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-przykład polski w: E. Korzeniowska, K. Puchalski, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-wyzwania dla edukacji zdrowotnej, Riga Stradins University, Lubiana, 2010*

Opinie pracowników wobec szkoleń nt. zdrowia

Rodzaj opinii	% nisko wykształconych	% lepiej wykształconych
Bez szkoleń sam wiem, jak najlepiej zadbać o swoje zdrowie	42	31
Dopóki jestem zdrowy, to mało mnie interesują takie szkolenia	53	35
Na takich szkoleniach chcą zazwyczaj coś sprzedać, udając, że mówią o zdrowiu	58	42
Lepiej mniej wiedzieć na temat swojego zdrowia	56	33

Źródło: E. Korzeniowska, *Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-przykład polski w: E. Korzeniowska, K. Puchalski, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-wyzwania dla edukacji zdrowotnej, Riga Stradins University, Lubliana, 2010*

Czynniki demotywujące polskich pracowników do uczestniczenia w szkoleniach

Rodzaj czynnika	% nisko wykształconych	% lepiej wykształconych
Czas trwania dłuższy niż 2 godz.	72	66
Udział w teście sprawdzającym wiedzę	58	33
Konieczność publicznego zabierania głosu	52	33

Źródło: E. Korzeniowska, *Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-przykład polski w: E. Korzeniowska, K. Puchalski, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-wyzwania dla edukacji zdrowotnej, Riga Stradins University, Lubliana, 2010*

Czynniki demotywujące polskich pracowników do uczestniczenia w szkoleniach (cd.)

Rodzaj czynnika	% nisko wykształconych	% lepiej wykształconych
Treść zawierająca zakazy straszenie	51	29
Treść trudna do praktycznego zastosowania	45	23
Treści trudne do zrozumienia	38	22

Źródło: E. Korzeniowska, *Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-przykład polski w: E. Korzeniowska, K. Puchalski, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-wyzwania dla edukacji zdrowotnej, Riga Stradins University, Lubliana, 2010*

Edukacja zdrowotna w środowisku pracy

Rodzaj motywatora	% nisko wykształconych	% lepiej wykształconych
Wstęp bez opłaty	73	78
Honorarium dla uczestnika	73	65
Zabieg dla zdrowia w trakcie	71	83
Przeprowadzone godzinach pracy	72	64
Badanie stanu zdrowia w trakcie	70	80
Drobny upominek	65	61
Możliwość uzyskania odpowiedzi na własne pytania	65	78

Źródło: E. Korzeniowska, *Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-przykład polski w: E. Korzeniowska, K. Puchalski, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-wyzwania dla edukacji zdrowotnej, Riga Stradins University, Lubliana, 2010*

Edukacja zdrowotna w środowisku pracy

Rodzaj motywatora	% nisko wykształconych	% lepiej wykształconych
Przećwiczenie czegoś przy pomocy eksperta	64	75
Udział w losowaniu nagród	58	51
Poczęstunek	51	45
Możliwość wymiany doświadczeń	48	59
Zaświadczenie ukończenia szkolenia	48	57
Ulotki, broszury	44	48
Możliwość wystąpienia w mediach jako uczestnik szkolenia	31	25

Źródło: E. Korzeniowska, *Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-przykład polski w: E. Korzeniowska, K. Puchalski, Nisko wykształceni pracownicy a zdrowie-wyzwania dla edukacji zdrowotnej, Riga Stradins University, Lubliana, 2010*

Informowanie o programie

- Obieg informacji zamiast powiadamiania.
- Opracowanie schematu obiegu informacji dla programu promocji zdrowia.
- Drożny przepływ treści „z dołu go góry” i „z góry do dołu”.
- Racjonalne korzystanie z intranetu (selekcja informacji, uwzględnianie ograniczeń w dostępie dla niżej wykształconych i nie wykonujących obowiązków służbowych z użyciem komputera).

Informowanie o programie

Główne obszary, które warto uwzględnić w obiegu informacji dotyczącym promocji zdrowego odżywiania się i aktywności fizycznej adresowanej do personelu firmy to m.in.:

- przyczyny dla, których zdecydowano się na program i określone jego sprofilowanie; neutralizowanie ewentualnych obaw,
- przebieg prac organizacyjnych na rzecz programu,
- dobra reklama społeczna poszczególnych przedsięwzięć programu,
- harmonogram działań obejmujący dłuższą perspektywę (np. rok, sześć miesięcy, kwartał, adekwatnie do trybu w jakim zaplanowano realizację programu) i kryteria dostępności do każdego z nich
- bieżąca informacja o zaplanowanych na najbliższy czas przedsięwzięciach,
- przypominanie o bieżących terminach – dniach, godzinach oraz miejscach przebiegu przedsięwzięć programu. Szczególnie skuteczne jest wówczas obok informacji adresowanej do wszystkich zainteresowanych docieranie do konkretnej osoby,
- dane o skali uczestnictwa personelu w oddziaływaniach programu oraz ich odbiorze,
- omówienie wyników monitoringu przebiegu programu oraz ewaluacji jego efektów.